

NSFR ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЧАСТИНА ПЕРЕДОВОГО МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ ЛІКВІДНОСТІ

NSFR AS A IMPORTANT PART OF ADVANCED INTERNATIONAL LIQUIDITY STANDARD

Актуальною залишається проблема платоспроможності та стабільності міжнародної банківської системи. Необхідним є застосування загальних принципів регулювання та методології банківських ризиків. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування ліквідності (NSFR), одна з ключових реформ Базельського комітету, якій сприяє становленню більш стабільного банківського сектора. NSFR вимагатиме від банків підтримки стабільного фінансування по відношенню до складу їх активів і позабалансових зобов'язань. Ця реформа буде істотно впливати на прибутковість та вимагати трансформації бізнес-моделі багатьох українських банків.

Ключові слова: банківський нагляд, Базельський комітет з банківського нагляду, угода Базель III, ризик ліквідності, коефіцієнт чистого стабільного фінансування ліквідності (NSFR), високоякісні ліквідні активи, позабалансові зобов'язання.

Актуальним остається проблема платежеспособности и стабильности международной банковской системы. Необходимо использовать общих принципов регулирования и методологии банковских рисков. Коэффициент чистого стабильного финансирования ликвидности (NSFR), выступает одним из ключевых реформ Базельского комитета по становлению более стабильного банковского сектора.

NSFR будет требовать от банков поддержания стабильного финансирования по отношению к составу их активов и внебалансовых обязательств. Реформа будет существенно влиять на прибыльность и потребует трансформации бизнес-моделей многих украинских банков.

Ключевые слова: банковский надзор, Базельский комитет по банковскому надзору, соглашение Базель III, риск ликвидности, коэффициент чистого стабильного финансирования (NSFR), высококачественные ликвидные активы, внебалансовые обязательства.

The problem of payment ability and stability of the international banking system remains important. It is necessary to implement fundamental principles of regulation and methodology of banking risks. The Net Stable Funding Ratio (NSFR), one of the Basel Committee's key reforms to promote a more resilient banking sector. The NSFR will require banks to maintain a stable funding profile in relation to the composition of their assets and off-balance sheet activities. This reform will fundamentally impact profitability and require transformation of the business models of many banks of Ukrainian.

Key words: banking supervision, Basel Committee on Banking Supervision, Basel III, liquidity risk, the Net Stable Funding Ratio (NSFR), high-quality liquid assets (HQLA), off-balance sheet activities.

УДК 336.711.61:005.416

Павлюк О.О.

к.е.н., доцент, докторант кафедри міжнародних фінансів
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Постановка проблеми. Під час світової фінансової кризи, яка почалася в 2007 році, особливо на ранніх стадіях, банки, незважаючи на достатній рівень капіталу, стикалися з труднощами забезпечення себе достатньо ліквідними активами. Різка зміна кон'юнктури ринку, показала, що проблема нестачі ліквідності може тривати протягом тривалого періоду часу і негативно впливати на банківську систему. Тому виникла необхідність дій центральних банків та Базельського комітету в галузі розробки спеціальних інструментів для підтримки функціонування як грошових ринків, так і фінансових установ. Банківська система України також зазнала вплив криз, які були пов'язані з ліквідністю. Однак, за останні роки не було проведено жодних досліджень впливу таких криз на банківський сектор, дослідження стану банків, які постраждали внаслідок кризи ліквідності, а також виявлення слабких місць урегулюванні банків, особливо в питаннях ліквідності. Тому тема статті залишається актуальною для банківської системи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базельський Комітет у 2008 році опублікував принципи управління ризиком ліквідності та нагляду [10]. Ці принципи містять докладні рекомендації з

управління ризиками та нагляду за ризиком ліквідності і повинні сприяти кращому управлінню ризиками в цій критичній області, але за умов, якщо є повна їх реалізація банками і наглядовими органами. Таким чином, Комітет буде продовжувати стежити за здійсненням наглядових органів для того, щоб банки дотримуватися цих основоположних принципів.

На додаток до цих принципів, Комітет розробив мінімальні стандарти для фінансування ліквідності. Ці стандарти були розроблені для досягнення двох окремих, але взаємодоповнюючих цілей. Перша мета полягає в тому, щоб сприяти короткостроковій стійкості профілю ризику ліквідності банку, гарантуючи, що він володіє достатніми високоякісними активами, щоб пережити значний сценарій стрес, протягом одного місяця. Друга мета полягає в тому, щоб сприяти стійкості протягом більш тривалого часового горизонту за рахунок створення додаткових стимулів для банків, щоб фінансувати свою діяльність з більш стабільними джерелами фінансування на постійній основі. Для цієї мети було розроблено коефіцієнт чистого стабільного фінансування ліквідності (NSFR), який має часовий горизонт один рік і забезпечував стійку структуру термінів погашення

активів і зобов'язань. Ці два стандарти складаються в основному з конкретних параметрів, які на міжнародному рівні "гармонізовані" з заданими значеннями. Певні параметри, однак, містять елементи, які можуть прийматися на розсуд національних органів для відображення особливостей певної юрисдикції. У цих випадках параметри повинні бути прозорими і чітко викладені у правилах кожної юрисдикції, щоб забезпечити ясність і у межах юрисдикції і на міжнародному рівні.

Регулювання ліквідності банківської системи України засобами НБУ здійснюються Постановою Правління НБУ №615 від 17.09.2015 "Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи"[11]. Що стосується пруденційного нагляду, то він здійснюється на підставі Постанови №368 "Про затвердження інструкції регулювання банків в Україні"[12], шляхом встановлення нормативів миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5), короткострокової ліквідності (Н6). Ці показники вже досить тривалий час не змінювалися та не реформувалися.

Постановка завдання. Основним завданням статті є порівняльний аналіз рекомендацій Базельського комітету стосовно стандартів ліквідності, зокрема, NSFR та підходів до аналізу ліквідності українськими банками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування ліквідності (NSFR), один з ключових показників реформ Базельського комітету, якій розроблений з метою сприяння створення стабільного банківського сектора. NSFR вимагатиме від банків підтримувати стабільне фондування їх активів як на балансових рахунках, так і на позабалансових рахунках з метою створення стійкого фінансування. Коефіцієнт спрямований на зменшення ймовірності того, що порушення в роботі банку пов'язані з регулярними джерелами фінансування. Такі порушення можуть негативно вплинути на ліквідність, що призведе до збільшення ризику невиконання зобов'язань і може призвести до більш широкого системного стресу. NSFR сприяє більш точній оцінці ризику фінансування всіх балансових та позабалансових статей балансу, а також сприяє стабільності фінансування.

Труднощі, з якими стикаються деякі банки виникли з невдач дотримуватися основних принципів управління ризиком ліквідності. У відповідь на це у 2008 році Комітет опублікував принципи управління ризиком ліквідності (Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision ("Sound Principles")) в якості основи формування банківської ліквідності. Принципи пропонують докладний посібник з управління ризиками та нагляду за ризиком ліквідності і фінансування, що повинно спри-

яти кращому управлінню ризиками у цій критичній області, за умови, що вони повною мірою реалізовані банками і наглядовими органами. Такими напрямами роботи комітет ще більше зміцнив свої рекомендації шляхом розробки двох мінімальних стандартів для фінансування та ліквідності. Ці стандарти розроблені для досягнення двох окремих, але взаємодоповнюючих цілей. Перший полягає у сприянні короткостроковій стійкості профілю банку ризику ліквідності, гарантуючи те, що банк буде мати достатньо високої якості ліквідні активи (HQLA) протягом 30 днів. З цією метою Комітет розробив коефіцієнт покриття ліквідності (LCR) та NSFR, мета якого полягає у тому, щоб зменшити ризик фінансування протягом більш тривалого часового горизонту.

У 2010 році Комітет погодився розглянути розвиток NSFR протягом всього періоду спостереження. У центрі уваги даного огляду є робота над усуненням непередбачених наслідків цього показника для функціонування фінансового ринку і економіки, а також щодо вдосконалення його конструкції по відношенню до ряду ключових питань, а саме: вплив на роздрібну складову банківського бізнесу (робота з фізичними особами); вплив на короткострокові розриви ліквідності (короткостроковий дисбаланс активів і зобов'язань), а також аналіз кошів ліквідності за активами та пасивами до одного року. Відповідно до графіка, якій визначений Комітетом у 2010 році, NSFR стане мінімальним стандартом на 1 січня 2018 року.

У самому загальному вигляді, NSFR визначається, як кількість доступного стабільного фінансування по відношенню до кількості необхідного стабільного фінансування. Це співвідношення має дорівнювати щонайменше 100% на постійній основі. "Доступне стабільне фінансування" визначається як частина капіталу і зобов'язань, як очікується, буде надійним протягом часового горизонту до одного року. Сума необхідного стабільного фінансування конкретної фінансової установи є функцією характеристик ліквідності і залишкових термінів погашення різних активів, що належать цій організації, а також її позабалансових рахунків.

$$\frac{\text{Доступний обсяг стабільного фінансування}}{\text{Необхідний обсяг стабільного фінансування}} \geq 100\%$$

NSFR складається головним чином з узгоджених на міжнародному рівні визначень і калібрувань. Деякі елементи, проте, залишаються предметом національного нагляду та регулювання з урахуванням юрисдикції та її конкретних умов. У цих випадках національна свобода дій повинна бути викладені в правилах кожної юрисдикції.

Ключовим компонентом банківського наглядового підходу до ризику фінансування є те, що NSFR повинен бути підкріплений оціночною роботою з боку наглядових органів, які можуть вимагати від окремого банку адаптувати більш суворі

стандарти для відображення його профілю ризику фінансування (аналіз активів з точки зору їх строкowości погашення) та оцінки наглядових органів його відповідності з принципами.

Суми доступних стабільних ресурсів необхідно уточнювати у стандартах для відображення передбачуваного рівня стабільності зобов'язань та ліквідності активів. Таке уточнення здійснюється за двома критеріями:

1. Строк обслуговування активів – строк погашення зобов'язань перед банком. Довгострокові зобов'язання виступають більш стабільними для розрахунку NSFR, ніж короткострокові.

2. Тип ресурсу та контрагента. NSFR уточнюється під впливом припущення, що короткострокові депозити з терміном погашення до одного року, депозити надані роздрібними клієнтами та фінансування, яке надано клієнтам малого бізнесу виступають більш стабільними ресурсами, ніж ресурси корпоративного бізнесу на такий же строк.

При визначенні необхідних сум стабільних ресурсів (стабільного покриття фінансування) різних активів, необхідно брати до уваги наступні критерії:

- забезпечення кредитної діяльності стабільним фінансуванням – NSFR повинен враховувати безперервність процесу кредитування реальної економіки, зокрема, це фінансування не тільки відповідних сум за контрактами (умовно-детермінованих потоків), а і забезпечення фінансування нових кредитів (недетерміновані потоки);

- NSFR повинен враховувати поведінку банку, зокрема, уточнюватися у відповідності до створення умов для пролонгації кредитів (після погашення знову надається новий кредит);

- важливим є строківість активів, оскільки NSFR передбачає, що де-які активи з короткими строками (менше ніж один рік) будуть потребувати меншу пропорцію стабільного фінансування, оскільки частина активів банку може погашатися;

- якість активів. NSFR передбачає, що неотражені високоліквідні активи, можуть бути продані та використані для гарантування додаткового фінансування.

Слід зауважити, що додатковими джерелами стабільного фінансування для підтримки невеликих сум можуть бути позабалансові зобов'язання по ліквідності. Позабалансові рахунки – це рахунки на яких знаходяться суми взятих умовних зобов'язань. Актуальним є дослідження історії обслуговування таких зобов'язань, як складової ліквідності, шляхом планування, прогнозування та переоцінки.

Для вимірювання ризику ліквідності українські банки використовують структуру активів і пасивів, побудовану з урахуванням термінів операції по кожній валюті. Для оцінки ризику ліквідності

будується календар грошових потоків – розклад платежів по відсотках і основній сумі боргу. Такі показники ліквідності не змінювалися та не реформувалися докорінно, хоча банківська система пройшла через кризи, які були пов'язані з ліквідністю. Нові вимоги до капіталу банків затверджені постановою Правління НБУ від 12.05.2015 №312 "Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні" [14]. З січня 2019 року для системно важливих банків встановлюються значення нормативів миттєвої ліквідності (Н4) – не менше 30 %, максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – не більше 20%.

Висновки дослідження:

1. Принципи управління ризиком ліквідності Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision ("Sound Principles"), які опубліковані в 2008 році Базельським комітетом, пропонують докладний посібник з управління ризиками та нагляду, зокрема, за ризиком ліквідності і повинні допомогти сприяти поліпшенню управління ризиками в цій найважливішій галузі, за умови, що вони повною мірою реалізовані банками і наглядовими органами.

2. Ключовим компонентом банківського наглядового підходу до ризику фінансування є те, що NSFR повинен бути підкріплений оціночною роботою з боку наглядових органів, які можуть вимагати від окремого банку адаптувати більш суворі стандарти для відображення його профілю ризику фінансування.

3. Банківська система України потребує відновлення шляхом запуску механізмів кредитування, а також підвищення довіри населення до банків. Оскільки, протягом останніх років багато банків зазнали банкрутства, то необхідним є проведення дослідження для визначення скільки банків постраждало внаслідок кризи ліквідності з метою визначення слабких місць регулювання та етапів поступового запровадження рекомендацій Базельського Комітету, які повинні мати стимулюючий ефект. Цим та іншим питанням регулювання банківських ризиків та банківської ліквідності, зокрема, планується присвятити наступні дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базельський комітет банківського нагляду, Третя базельська угода (Third Basel Accord). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org>.
2. Directives 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 on the capital adequacy investment firms and credit institutions. [Електронний ресурс]/The European Parliament and the Council. -2006.- Режим доступу ресурсу:ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/index_en.htm.
3. Directives 2006/49/EC of the European Parliament and the Council. The capital adequacy

of investment firms and credit institutions [Електронний ресурс] / The European Parliament and the Council. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: www.eur-lex.europa.eu.

4. Directive 2013/36/EU on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms (CRD IV) [Електронний ресурс]/The European Parliament and the Council. -2006.- Режим доступу ресурсу: ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/legislation-in-force/index_en.htm.

5. Directive 93/6/EEC of 15 March 1993 on the capital adequacy of investments firms and credit institutions.[Електронний ресурс]/The European Parliament and the Council. -2006.- Режим доступу до ресурсу:ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/legislation-in-force/index_en.htm.

6. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] // Постанова Правління НБУ №391 від 18.06.2015. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: www.bank.gov.ua/doccatalog

7. Методологические аспекты управления банковскими рисками. Финансовый менеджмент.-2001. – №1. – [Електронний ресурс].-Режим доступу до ресурсу: <http://www.dis.ru/fm/arhiv/2001/1/2.html>

8. Постанова Правління НБУ № 361"Про схвалення методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України" [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: www.bank.gov.ua/doccatalog.

9. Постанова Правління НБУ №104 "Методичні вказівки з інспектування банків"Система оцінки ризиків" [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: www.bank.gov.ua/doccatalog.

10. Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision [Електронний ресурс]. – 2008. – Режим доступу до ресурсу:<http://www.bis.org/publ/bcbs144.htm>

11. Постанова Правління НБУ №615 від 17.09.2015 "Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи" [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

12. Постанова Правління НБУ №368 від 28.08.2001 "Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні". [Електронний ресурс]. – 2001. – Режим доступу до ресурсу:www.bank.gov.ua/doccatalog/document

13. Постанова Правління НБУ №364 від 17.09.2012 "Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу". [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12>

14. Постанова Правління НБУ №312 від 12.05.2015 "Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні"[Електронний ресурс]. – 2015/ – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12>.

15. Regulation (EU) №575/2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms (CRR). [Електронний ресурс]/The European Parliament and the Council. – 2006. – Режим доступу ресурсу:ec.europa.eu/finance/bank/regcapital/legislation-in-force/index_en.htm